

Årsrapportering av dammsäkerhet

Hur görs rapporteringen?

Anvisning till dammägare

Version 2011-12-20

Observera att rapporteringsrutinerna är förändrade sedan föregående år.

- Årsrapportering till länsstyrelserna ska göras senast 31/3.
- Blanketten har utökats med ett antal nya kolumner som ska fyllas i, bl.a. avseende beredskap för dammbrott.
- Vidare tydliggör anvisningarna vilken information om svagheter och åtgärder som ska ingå i eventuella bilagor. Svagheter i bedömningsklass BK 4 och BK5 samt andra avvikelser av graden 4 och 5 rapporteras in för dammar i konsekvensklass 1A, 1B och 2.
- För utvalda anläggningar inom konsekvensklass 1A efterfrågas en utökad rapportering i enlighet med bifogad rapportmall. Länsstyrelsen klargör för vilka anläggningar detta gäller.

Förord

Denna anvisning har utarbetats av Svenska Kraftnät. Eventuella frågor beträffande anvisningen besvaras av:

Maria Bartsch

maria.bartsch@svk.se

tel. 08-475 80 25

Anna Engström Meyer

anna.engstrommeyer@svk.se

tel. 08-475 83 42

För ytterligare information:

- > Svenska Kraftnäts handbok **Dammsäkerhet – egenkontroll och tillsyn**. Kan hämtas på www.svk.se/dammsakerhet eller beställas från Svenska Kraftnät
- > **RIDAS** – Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet. Kan beställas via Svensk Energi mot en avgift
- > **Bedömningsklasser för dammsäkerhet** – beskrivning av system för bedömning av dammsäkerhetsanmärkingar. Kan hämtas på www.svk.se/dammsakerhet

Innehåll

1	Kort om dammsäkerhet i Sverige	5
1.1	<i>Dammägarens ansvar</i>	5
1.2	<i>Myndigheternas tillsyn</i>	5
1.3	<i>RIDAS</i>	5
1.4	<i>Konsekvensklassificering</i>	5
1.5	<i>Handboken "Dammsäkerhet - egenkontroll och tillsyn"</i>	6
2	Varför årsrapportera?.....	6
3	Hur sker rapporteringen?.....	6
4	Vad händer med rapporten sedan den skickats in till tillsynsmyndigheten?.....	7
4.1	<i>Sekretess</i>	7
5	Hur ska rapporten fyllas i?	8
5.1	<i>Uppgifter om egenkontrollplanen</i>	8
5.2	<i>Uppgifter om identifierade svagheter</i>	11

1 Kort om dammsäkerhet i Sverige

1.1 Dammägarens ansvar

Enligt miljöbalken ska den som är underhållsansvarig för en dammbyggnad själv utarbeta och följa rutiner för egenkontroll av dammsäkerheten. Den underhållsansvarige, som i de flesta fall är dammägaren, är strikt ansvarig för konsekvenserna av ett eventuellt dammbrott.

1.2 Myndigheternas tillsyn

Länsstyrelserna är operativa tillsynsmyndigheter för dammsäkerheten medan Svenska Kraftnät har en samordnande myndighetsroll för dammsäkerheten i landet.

1.3 RIDAS

I Sverige finns inga nationella riktlinjer för dammsäkerhet. Enligt miljöbalken ska dammägaren själv utarbeta och följa rutiner för egenkontroll av dammsäkerheten. Kraftindustrin har däremot på eget initiativ utarbetat riktlinjer för sitt dammsäkerhetsarbete, RIDAS – Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet. Medlemsföretagen i Svensk Energi har förbundit sig att följa dessa riktlinjer men det finns även andra dammägare som tillämpar RIDAS som stöd för sin egenkontroll. På motsvarande sätt har SveMin gett ut GruvRIDAS – Gruvindustrins riktlinjer för dammsäkerhet.

Den omfattning som RIDAS anger kan vara vägledande, men det är dammägaren som i varje enskilt fall ansvarar för att bedriva den egenkontroll som behövs för att säkerställa dammsäkerheten och i övrigt följa miljöbalkens bestämmelser.

De uppgifter som efterfrågas i årsrapporten är anpassade efter de egenkontrollaktiviteter som är beskrivna i RIDAS.

1.4 Klassificering

För att styra dammsäkerhetsarbetet så att resurserna i första hand läggs på det ur säkerhetssynpunkt mest angelägna bör dammarna klassas efter hur stora konsekvenserna skulle bli i händelse av dammbrott. Vid konsekvensklassning enligt RIDAS beaktas konsekvenserna av ett dammbrott oavsett vad som orsakar dammbrottet. Vid klassificering enligt riktlinjer för bestämning av dimensionerande flöden för dammar, där benämningen "flödesdimensioneringsklass" används, beaktas däremot endast konsekvenserna av dammbrott i samband med höga flöden. Flödesdimensioneringsklassen används för att avgöra vilket dimensionerande flöde dammarna säkert ska kunna hantera medan konsekvensklassen används för att styra omfattningen av dammsäkerhetsarbetet i övrigt.

Även dammägare som inte tillämpar RIDAS bör om det inte redan är gjort, reda ut vilka konsekvenser som kan bli följden av dammbrott. Med detta som grund

görs konsekvensklassificeringen. Klassningen bör utföras av någon med särskild kompetens för detta. Eftersom RIDAS system för konsekvensklassning är väl etablerat rekommenderas att detta används i första hand. Mer information om konsekvensklassning enligt RIDAS finns i Svenska Kraftnäts handbok "Dammsäkerhet – egenkontroll och tillsyn" samt i RIDAS med tillämpningsvägledningar. (En revidering av RIDAS konsekvensklasser planeras genomföras vid årsskiftet 2011/2012, i årsrapporteringen efterfrågas klassning enligt RIDAS 2008.)

1.5 Handboken "Dammsäkerhet - egenkontroll och tillsyn

I handboken "Dammsäkerhet - egenkontroll och tillsyn" beskrivs förutom rutiner för myndighetstillsynen även mer utförligt om dammsäkerhetsarbetet i Sverige, bl.a. om egenkontroll enligt miljöbalken och rutiner enligt RIDAS för tillståndskontroll och konsekvensklassificering av dammar. Dessutom innehåller handboken ett grundläggande kapitel om dammbyggnadsteknik och ett omfattande juridiskt avsnitt om regelsystemet för egenkontroll och tillsyn.

2 Varför årsrapportera?

Rapporteringsrutinen har tagits fram för att underlätta tillsynsmyndigheternas tillsyn av dammsäkerheten och skapa enhetlighet över landet. Årsrapporterna innehåller grundläggande uppgifter som är av betydelse för dammsäkerheten; t.ex. klassning efter konsekvenser av dammbrott, uppgifter om egenkontrollen, svagheter på anläggningen och ansvariga personer. Tanken är att rapporteringen ska ge överblick över dammsäkerhetssituationen i länet och i förlängningen kunna bidra till att en hög dammsäkerhetsnivå upprätthålls i landet.

För en utförligare beskrivning av bakgrund och syfte med rapporteringen hänvisas till handboken "Dammsäkerhet - egenkontroll och tillsyn".

För ett urval av dammanläggningarna i konsekvensklass 1A kommer länsstyrelsen även att begära in en utökad dammsäkerhetsrapport. Mall för rapporten finns på Svenska Kraftnäts webbplats enligt ovan. Den utökade rapporteringen utgör en del i en utvecklings- och försöksperiod 2011-2014 för att stärka dammsäkerhetstillsynen. Arbetet bedrivs i dialog mellan Svenska Kraftnät, berörda länsstyrelser och dammägare.

3 Hur sker rapporteringen?

Rutiner för årsrapportering:

- > En rapport över samtliga dammanläggningar i konsekvensklass 1A, 1B och 2 skickas in till aktuell länsstyrelse varje år, vare sig det har skett förändringar sedan föregående års rapportering eller inte. En rapport per huvudvattendrag och per ägare/underhållsansvarig skickas in.

- > Rapporteringen sker med hjälp av en excel-fil som erhålls av aktuell länsstyrelse eller hämtas på Svenska Kraftnäts webbplats www.svk.se/dammsakerhet under fliken Årsrapportering. Här finns även rapportmall i word för de anläggningar där en fördjupad rapportering har begärts in.
- > Den ifyllda rapporten inklusive eventuella bilagor skickas till aktuell länsstyrelse, i första hand i digitalt format. En utskrift signerad av dammsäkerhetsansvarige (i regel VD) skannas och bifogas. Årsrapporten ges ett filnamn så att den lätt kan identifieras, förslagsvis dammägare-huvudvattendrag-årtal t.ex. "Dammkraft-Storälven-2011". Rapporten avseende år 2011 skickas till länsstyrelsen senast den **31 mars 2012**.

4 Vad händer med rapporten sedan den skickats in till tillsynsmyndigheten?

Tillsynsmyndigheten i respektive län kommer att använda rapporten som ett underlag för sin tillsyn av att dammägarna har utarbetat och följer lämpliga rutiner för sin egenkontroll av dammsäkerheten. Om länsstyrelsen så finner lämpligt kontaktas dammägaren för vidare uppföljning och eventuellt möte.

För utvalda anläggningar där länsstyrelsen begärt att få in en utökad dammsäkerhetsrapportering bör uppföljande möten hållas. Länsstyrelsen framför därefter sina synpunkter på rapporten skriftligen till dammägaren senast **30 september 2012**.

Tillsynsmyndigheten vidarebefordrar även årsrapporterna digitalt till den centrala myndigheten på Svenska Kraftnät. SvK sammanställer årligen samtliga rapporter som en del i uppgiften att följa, analysera och medverka i utvecklingen av dammsäkerheten i landet, samt för sin rapportering till regeringen.

4.1 Sekretess

Den information som företag sänder till svenska myndigheter kan bli offentlig handling. **För att förhindra att känslig information kommer till allmän kännedom bör företaget i första hand undvika att skicka uppgifter till myndigheten som är av sådan karaktär att företaget anser dem vara skyddsvärda.** Om rapporteringen trots allt innehåller känsliga uppgifter ska företaget informera länsstyrelsen om vilka uppgifter företaget anser vara skyddsvärda och med stöd av vilken paragraf i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Om myndigheten bedömer att det finns lagstöd kan myndigheten vägra lämna ut handlingarna.

5 Hur ska rapporten fyllas i?

På sidorna 10-11 visas ett exempel på hur en ifylld rapport kan se ut. Ifyllda uppgifter ska avse förhållandena vid årsskiftet det aktuella rapporteringsåret, t.ex. ska de uppgifter som lämnas in år 2012 avse förhållandena vid årsskiftet 2011/2012.

5.1 Uppgifter om egenkontroll och beredskap

Punkterna A till M avser egenkontroll och beredskap. Begrepp som används i rapporten som flödesdimensioneringsklass, konsekvensklass, DTU-manual, FDU, dammsäkerhetsansvarig, RIDAS-ansvarig etc. beskrivs utförligare i handboken "Dammsäkerhet - egenkontroll och tillsyn". De efterfrågade uppgifterna är inte i sig avsedda som en kravspecifikation utan snarare som en inventering av ägarens dammsäkerhetsarbete. Med denna inventering som grund får tillsynsmyndigheten överblick över dammarnas konsekvenser i händelse av dammbrott och en uppfattning om hur dammägaren sköter egenkontrollen och därmed eventuella behov av vidare tillsynsinsatser eller ingripanden.

För de dammägare som tillämpar RIDAS styr dammens konsekvensklass omfattningen av tillståndskontrollen. Ett konsekvensstyrt dammsäkerhetsarbete rekommenderas även att användas av andra dammägare.

- A. Dammanläggningens namn.
- B. Om anläggningen har flera dammar som är avskilda från varandra i terrängen anges varje damm, här benämnd dammenhet, på en separat rad.
- C. Koordinater för anläggningens läge, ange vilket koordinatsystem som används (SWEREF 99 alternativt RT 90.) Det räcker att ange en koordinat för hela anläggningen. Om koordinater för respektive dammenhet finns tillgängliga är det dock bra om även dessa anges, t.ex. om de olika dammenheterna är placerade långt ifrån varandra i terrängen.
- D. Klassificering med avseende på konsekvenserna vid dammbrott.
 - Under "Flödesdimensioneringsklass" anges klassning av anläggningen enligt riktlinjer för bestämning av dimensionerande flöden för dammar.
 - Under "Konsekvensklass" anges klassning av respektive dammenhet enligt RIDAS, samt av dammanläggningen.
- E. Årtal för senaste revidering av DTU-manual (manual för drift, tillståndskontroll och underhåll) för anläggningen. Även annan form av manual med dokumenterade rutiner för drift, tillståndskontroll och underhåll, t.ex. dammloggare, anges här.

- F. Årtal för senaste revision av dammägarens beredskapsplan för dammbrott respektive allvarliga problem på anläggningen. Om det inte finns en beredskapsplan för anläggningen lämnas fältet tomt.
- G. Ange årtal för senaste revision av larmplan för alarmering vid dammbrott respektive allvarliga problem vid anläggningen. Om larmplan saknas för anläggningen lämnas fältet tomt.
- H. Uppgifter om fördjupad dammsäkerhetsutvärdering, FDU
- Vilket år utfördes senast en FDU för anläggningen? Lämnas fältet tomt om FDU ej genomförts.
 - Vilket år planeras /nästa/ FDU att utföras?
- I. Uppgifter om besiktning
- Vilket år utfördes senast en besiktning av anläggningen?
 - Vilket år planeras nästa besiktning att utföras?
- J. Uppgifter om svagheter, åtgärder och driftstörningar. Ange bilagenummer om redogörelser lämnas, annars lämnas fältet tomt. Se vidare avsnitt 5.2.
- 1) Har det vid FDU, besiktning eller i övrigt under året framkommit några allvarligare svagheter med betydelse för dammsäkerheter vid anläggningen? Om så är fallet lämnas redogörelse för dessa samt relaterade dammsäkerhetsåtgärder i separat bilaga.
 - 2) Har säkerhetshöjande åtgärder vidtagits på anläggningen under året avseende under tidigare år identifierade svagheter med betydelse för dammsäkerheten? Om så är fallet lämnas redogörelse för åtgärderna i separat bilaga.
 - 3) Har det under året lämnat underrättelse enligt 6 § förordningen om verksamhetsutövers egenkontroll om driftstörning eller liknande händelse på anläggningen med avseende på dammsäkerhet? Om så är fallet lämnas redogörelse för dessa i separat bilaga.
- K. För anläggningar där länsstyrelsen efterfrågat en utökad dammsäkerhetsrapportering markeras med X att detta biläggs eller på annat sätt rapporteras till länsstyrelsen.
- L. Namn på dammtekniskt sakkunnig för dammanläggningen.
- M. Namn på person eller företag som juridiskt står som ägare eller underhållsansvarig till dammen. För tydlighets skull bör även organisationsnummer anges.

5.2 Uppgifter om identifierade svagheter

Frågorna 1 till 3 i rapporten avser identifierade svagheter samt rapporterade händelser. Frågorna ska endast besvaras för dammar i flödesdimensioneringsklass I och II samt konsekvensklass 1A, 1B och 2 eller motsvarande. Endast svagheter och driftstörningar med betydelse för dammsäkerheten ska redovisas i denna rapportering. Om någon/några av frågorna besvaras med "Ja" görs en redovisning enligt nedan och bifogas årsrapporten som numrerade bilagor.

1 Här rapporteras om det framkommit några *allvarligare svagheter eller anmärkningar med betydelse för dammsäkerheten samt hur och när avhjälpande åtgärder vidtagits eller kommer att vidtas*. Rapporteringen bör innehålla:

- Beskrivning av svagheten och dess betydelse för dammsäkerheten
- Hur och när svagheten upptäcktes
- Hur och när svagheten åtgärdades eller planeras åtgärdas
- Standardiserad bedömningsklass för svagheten

Begreppet "allvarligare svaghet" definieras här med hjälp av det system för klassificering av dammsäkerhetsanmärkningar s.k. standardiserade bedömningsklasser som Svenska Kraftnät, Svensk Energi och SveMin har upprättat i samarbete. Systemet består av 5 bedömningsklasser, BK1 till BK5 enligt tabell nedan. En beskrivning av systemet och hur det är tänkt att användas kan hämtas på Svenska Kraftnäts webbplats www.svk.se/dammsakerhet under fliken Publikationer (Bedömningsklasser för dammsäkerhet 2010-07-01).

BK	Bedömningsklass ur dammsäkerhetssynpunkt
BK5	Mycket stor betydelse ur dammsäkerhetssynpunkt
BK4	Stor betydelse ur dammsäkerhetssynpunkt
BK3	Måttlig betydelse ur dammsäkerhetssynpunkt
BK2	Liten betydelse ur dammsäkerhetssynpunkt
BK1	Mycket liten betydelse ur dammsäkerhetssynpunkt

Ovanstående bedömningskala används för anmärkningar av kategorin Funktionsfel. För anmärkningar i kategorierna Dammätning, Dokumentation och rutiner, samt Organisation och kompetens anges grad av avvikelse.

Skala	Grad av avvikelse
5	Mycket stor avvikelse
4	Stor avvikelse
3	Måttlig avvikelse
2	Liten avvikelse
1	Mycket liten avvikelse

För rapportering av allvarigare svagheter och anmärkningar i årsrapporten föreslås att:

För dammar i konsekvensklass 1A, 1B och 2 rapporteras de svagheter som av ägaren bedömts tillhöra BK4 och BK5 samt de anmärkningar som bedömts ha grad av avvikelse 4 eller 5 avseende kategori Dammätning, Dokumentation och rutiner samt Organisation och kompetens.

Rapportering görs av de allvarigare svagheter och anmärkningar som identifierats under det aktuella rapporteringsåret. Om det är första gången årsrapporteringen genomförs anges dock även de allvarigare svagheter som identifierats tidigare och ännu inte åtgärdats.

- 2 Här anges *säkerhetshöjande åtgärder som skett under året för svagheter och anmärkningar som identifierats och rapporterats under tidigare år*. Rapporteringen bör innehålla:

- Beskrivning av svagheten/anmärkningen som föranlett åtgärden och dess betydelse för dammsäkerheten
- Beskrivning av åtgärden

- 3 Här lämnas en *sammanställning av de driftstörningar eller andra händelser som dammägaren under året rapporterat till tillsynsmyndigheten enligt 6§ förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll*. Endast rapporterade händelser med koppling till **dammsäkerhet** skall ingå i sammanställningen. Rapporteringen bör innehålla:

- Beskrivning av driftstörningen/händelsen och dess betydelse för dammsäkerheten
- Hur och när driftstörningen/händelsen upptäcktes
- När driftstörningen/händelsen rapporterades till länsstyrelsen
- Hur driftstörningen/händelsen åtgärdades eller planeras åtgärdas